К. О. Спасенко,

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри криміналістики Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого, Україна,
e-mail: spassenkokrim@gmail.com

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ТА ВЕРСІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ РОБІТ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

У статті запропоновано систему типових слідчих версій у процесі розслідування порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою. Розкрито програму дій слідчого щодо перевірки запропонованих версій. Встановлено, що існує тісний логічний зв'язок між ситуаціями і версіями, кожній типовій слідчій ситуації притаманний перелік типових версій, які є характерним для цієї ситуації і підлягають перевірці. Наголошено, що кожна із зазначених ситуацій реалізується за рахунок програм проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, розроблених з урахуванням практики розслідування злочинних порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Ключові слова: типові слідчі ситуації, типові версії, програма дій слідчого, порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою, методика розслідування, криміналістична характеристика злочинів, організація і планування розслідування.

Постановка наукової проблеми. У першу чергу варто зазначити, що процес розслідування порушень правил безпеки має ситуаційну природу, оскільки висунення версій, обрання оптимальної лінії поведінки учасників процесу розслідування, алгоритм проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій є фундаментом методики розслідування порушень правил безпеки. При цьому треба враховувати, що на процес формування слідчої ситуації впливає специфіка самого порушення, що виявляється в необхідності проведення відомчого розслідування, у відсилочному характері диспозиції ст. 272 Кримінального кодексу України, що ускладнює можливість типізації слідчих ситуацій і процес розслідування в цілому.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематиці типових слідчих ситуацій та версій при розслідуванні злочинів присвятили свої праці на фундаментальному рівні такі вітчизняні науковці, як В. А. Журавель, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько¹, а

¹ Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Харків : Апостіль, 2012. 304 с.; Коновалова В. Е. Допрос: тактика и психология : монографія. Харьков, 2006. 176 с.; Шепітько В. Ю. Допит потерпілого: тактико-психологічний підхід. Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. Харків : Кроссруд, 2008. Вип. 15. С. 256–265.

також зарубіжні вчені М. П. Яблоков, І. А. Возгрін та ін.¹. Деякі аспекти щодо розслідування злочинних порушень правил безпеки праці розглядались у роботах Л. Г. Бордюгова, І. О. Кучеркова². Окресленій проблематиці присвячені також наукові праці О. В. Таран та ін.³. З точки зору кримінального права питання злочинних порушень правил безпеки праці розглядались у роботах Г. С. Крайника⁴.

Проте проблема типових слідчих ситуацій та версій при розслідуванні зазначеної категорії злочину залишилась поза увагою науковців, тому й потребує подальших наукових розробок.

Метою статті є дослідження типових слідчих ситуацій та версій при розслідуванні порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою.

Викладення основного матеріалу дослідження. Слід зазначити, що серед учених-криміналістів не існує єдності щодо класифікації слідчих ситуацій. Р. С. Белкін за часом виникнення в процесі розслідування виділяє початкові, проміжні й кінцеві ситуації. У його класифікації відбиваються динамізм і мінливість останніх. Щодо можливості досягнення мети розслідування науковець їх поділяє на сприятливі й несприятливі. Будь-які дії слідчого, спрямовані на досягнення тих чи інших цілей, мають здійснюватися після такого оцінювання слідчої ситуації, як сприятливої чи несприятливої для досягнення цієї мети⁵.

Найбільш розгорнута класифікаційна система слідчих ситуацій була запропонована Л. Я. Драпкіним, який здійснив їх поділ на прості (вихідні, проміжні, кінцеві) і складні (проблемні, конфліктні, тактичного ризику, організаційно не упорядковані, комбіновані

¹ Яблоков Н. П. Исследование обстоятельств преступных нарушений правил безопасности труда. Москва : Изд-во МГУ, 1980. 146 с; Возгрин И. А. Криминалистическая методика расследования преступлений. Минск : Вышэйш. шк., 1983. 215 с.

² Бордюгов Л. Г. Зміст предмета судової гірничотехнічної експертизи. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*: зб. наук. пр. Донецьк : Донецьк. ін. внутр. справ. 2004. Вип. 1. С. 220–227; Кучерков И. А. Расследование преступных нарушений правил безопасности в строительстве : науч.-практ. пособ. Москва : Юрлитинформ, 2005. 152 с.

³ Таран О. В. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, пов'язаних з порушенням вимог законодавства про охорону праці : автореф. дис. ... ступ. д-ра юрид. наук., 2013. 34 с.

⁴ Крайник Г. С. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2011. 187 с.; Крайник Г. С. Питання кваліфікації порушень правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою при настанні наслідків, передбачених ч.1 ст. 272 КК України. *Форум права*. 2010. № 3. С. 216–221.

⁵ Белкин Р. С. Криминалистика : учебник для вузов. Москва : НОРМА, 2001. С. 125.

(змішані), які, у свою чергу, поділяються на вихідні, проміжні й кінцеві¹.

При аналізі існуючих теоретичних напрацювань у сфері розслідування порушень правил безпеки простежується тенденція до відставання їх теоретичних розробок від практики застосування. Запровадження ефективної методики розслідування тісно пов'язано з питанням установлення типових слідчих ситуацій таких порушень, адже наука не в змозі охопити всі можливі варіації слідчих ситуацій. На сьогодні питання можливості проведення типізації слідчих ситуацій й обрання критеріїв для їх дослідження залишаються дискусійними.

У зв'язку з наведеним вважаємо за можливе при формуванні типових слідчих ситуацій порушень правил безпеки приєднатися до тих науковців, які зазначають, що розглядуваній криміналістичній категорії притаманні певні ознаки: 1) типова слідча ситуація — це наукова абстракція, своєрідна інформаційно-пізнавальна модель, що сформована на підставі апріорних знань, яка є результатом узагальнення й аналізу значного емпіричного матеріалу і в якій відображені найбільш загальні риси, що характеризують хід і стан розслідування на певному етапі (початковому, наступному); 2) для реалізації типізації з усіх компонентів, що входять до структури слідчої ситуації, доцільно залишити насамперед компоненти інформаційного характеру; 3) інформаційною базою типових слідчих ситуацій є частота виникнення конкретних ситуацій, що зумовлює необхідність аналізування й оцінювання значного емпіричного матеріалу; 4) інформаційну структуру типових слідчих ситуацій становлять предмет доказування, окреслений ознаками складу злочину, який розслідується, і ст. 91 Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України), а також відомості, що входять до його криміналістичної характеристики; 5) одним із суттєвих критеріїв віднесення конкретної ситуації до типової слід вважати ступінь її впливу на процес формування стратегічних і тактичних завдань розслідування й визначення оптимальної послідовності проведення слідчих дій або тактичних операцій, що спрямовані на розв'язання цих завдань; 6) кожна типова слідча ситуація має свій сталий набір ознак (про хід і стан розслідування), система яких дозволяє індивідуалізувати її відносно певного етапу розслідування; 7) упорядкування слідчих ситуацій доцільно здійснювати на підставі ситуаційного моделювання².

Поряд із типовими ситуаціями слід звернути увагу також на проблему типових версій у структурі методики розслідування порушень правил безпеки. Звернення до проблематики типових версій зумовлено насамперед тим, що існує тісний логічний зв'язок між

¹ Дранкин Л. Я. Основы криминалистической теории следственных ситуаций : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 1987. С. 9–11.

² Журавель В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції : монографія. Харків. : Апостиль, 2012. С. 202, 203.

ситуаціями і версіями, іншими словами, кожній типовій слідчій ситуації притаманний «свій» перелік типових версій, які є характерними для цієї ситуації і підлягають перевірці. Тому типізацію ситуацій і версій треба розглядати як складові загального процесу упорядкування елементів досудового розслідування. При цьому слід зазначити, що у криміналістичній літературі, яка присвячена методиці розслідувань порушень правил безпеки виробництва, як правило, питанням окреслення типових слідчих ситуацій не приділялось достатньої уваги або вони не розглядалися взагалі¹. На думку В. К. Лисиченка, цій категорії злочинів притаманні такі ситуації. Перша слідча ситуація характеризується наявністю досить повної інформації про подію, її причини та наслідки, про коло відповідальних осіб. Це найпоширеніша ситуація. Вона виникає зазвичай після надання слідчому матеріалів розслідування, проведеного підприємством, або спеціального розслідування нещасного випадку, аварії.

Друга типова слідча ситуація початкового етапу характеризується наявністю лаконічної інформації про масштабні аварії, нещасні випадки, наслідки, що полягають у загибелі значної кількості людей. Вона виникає у випадку порушення кримінального провадження за повідомленням, яке роботодавець, у разі нещасного випадку зі смертельним наслідком або групової загибелі, зобов'язаний негайно передати засобами зв'язку за встановленою формою до відповідної прокуратури за місцем виникнення нещасного випадку. Обстановка місця події при цьому може повністю зберегтись або зазнати несуттєвих змін. Відомостей про ймовірно винних при цьому найчастіше немає. Первинну інформацію про суть і обставини події в таких випадках становлять відомості про зовнішню картину події, а кримінальне провадження відкривається негайно.

Третя типова слідча ситуація характеризується наявністю даних про факт події на підприємстві, його наслідки та певне коло причетних осіб. Ця ситуація характеризується відсутністю чіткого уявлення про механізм події, його безпосередні причини та допущені порушення, поведінку потерпілого та інших осіб. Ситуація виникає, коли справу порушують за заявою потерпілого або його родичів, за матеріалами преси, доповненими відомостями, отриманими в порядку попередньої перевірки цих заяв і повідомлень. З моменту події найчастіше минає значний проміжок часу. Обстановка місця події в таких випадках не зберігається².

На наш погляд, запропоновані В. К. Лисиченком типові слідчі ситуації мають загальний характер та не відображають у повній мірі всі можливі варіації ситуацій порушення правил безпеки. У першу чергу, у

¹ Григорьева М. А. Методика расследования нарушения правил безопасности при ведении строительных работ : дис. ... канд. юрид. наук. Псков, 2011. 269 с.

² Волобуев А. Ф. Криміналістика : навч. посіб. Київ : КНТ, 2011. С. 504.

зазначеній типізації слідчих ситуацій взято за основу джерело походження інформації як підстава для відкриття кримінального провадження. Таке міркування є дискусійним, з ним можна погодитися частково. Вважаємо, його треба доповнити більш суттєвими інформаційними джерелами: 1) відомостями про факт порушення правил безпеки; 2) відомостями про спосіб порушення правил безпеки; 3) відомостями про особу — суб'єкта порушення правил безпеки. Наявність або відсутність інформації про зазначені елементи визначає вектор дій слідчого при розслідуванні порушень правил безпеки при виконанні робіт із підвищеною небезпекою.

Залежно від інформаційного наповнення наведених елементів, а також з урахуванням джерела, з якого отримано зазначену інформацію (тобто особливостей відкриття кримінального провадження), вважаємо за доцільне виділити три групи типових слідчих ситуацій порушення правил безпеки на початковому етапі розслідування: 1) факт і спосіб порушення правил безпеки, а також встановлення особи, яка вчинила це порушення; повідомлення про правопорушення надійшло у порядку проведення планової перевірки; 2) факт і спосіб порушення правил безпеки встановлено, інформація про особу злочинця — відсутня, повідомлення про правопорушення надійшло у порядку розслідування нещасного випадку; 3) факт і особу порушення правил безпеки встановлено, інформація про спосіб порушення правил безпеки — відсутня, провадження щодо порушення правил безпеки розпочинається на підставі заяви потерпілого або його родичів.

Зазначена диференціація пов'язана з особливостями відомчого розслідування порушень правил безпеки, адже при надходженні інформації, у порядку проведення перевірок посадовими особами Державної служби України з питань праці, збільшується обсяг інформації, яку вони надають; існує, як правило, тривалий проміжок часу між відомчим та кримінальним розслідуванням, що ускладнює процес розслідування злочину. Щодо цього варто зазначити, якщо з моменту порушень до моменту надходження інформації про злочин є великий проміжок часу, зміст та черговість дій слідчого змінюються. У такій ситуації першочерговим завданням є ретельний аналіз матеріалів, що надійшли, ознайомлення з характером діяльності підприємства, технологічними процесами й особливостями виробництва, вивчення правил охорони праці, що діють в цій галузі виробництва¹.

На початковому етапі розслідування порушень правил безпеки найбільш типовою є ситуація, при якій факт і спосіб порушення правил безпеки, а також особу, яка вчинила це порушення, встановлено, й відкриття кримінального провадження здійснюється на підставі документації, отриманої під час проведення планової перевірки. Зазначена ситуація характеризується наявним масивом вихідної

¹ Яблоков Н. П. Методика расследования уголовных дел о нарушениях правил техники безопасности : лекция. Москва : ВЮЗИ, 1958. С. 65.

інформації, що отримується від спеціалістів Державної служби України з питань праці, які вже провели відомче розслідування й оформили відповідну документацію, де відображається значний обсяг інформації щодо порушення правил безпеки, його нормативного регулювання, а також встановлено особу, винну в порушенні правил безпеки. Окрім того, для цієї ситуації характерною є відсутність реальних негативних наслідків, що теж впливає на програму дій слідчого, особливо тих, які стосуються необхідності призначення судово-медичної експертизи.

При виникненні зазначеної ситуації слідчий повинен направити всі зусилля на фіксацію існуючої інформації, а також надання їй доказового значення, у порядку передбаченому КПК України. При цьому складність ситуації полягає у наявності значного проміжку часу між самим порушенням правил безпеки та початком розслідування, що може призвести до втрати певної доказової інформації.

Такій ситуації притаманні наступні типові версії: а) порушення правил безпеки дійсно мало місце; б) мало місце порушення правил охорони праці; в) мала місце інша подія; г) мало місце виконання робіт із підвищеною небезпекою, однак порушення правил безпеки відсутні.

Типова програма розслідування у цій слідчій ситуації на початковому етапі розслідування охоплює комплекс наступних слідчих (розшукових) дій: 1) огляд матеріалів у порядку ст. 237 КПК України, що надійшли після проведення перевірки та визначення наявності факту віднесення робіт до переліку підвищеної небезпеки, ознайомлення з відповідними нормативними актами, що регулюють особливості проведення зазначених робіт; 2) ініціювання тимчасового доступу до речей і документів шляхом здійснення виїмки установчих документів підприємства, наказів і розпоряджень про прийняття осіб на роботу, про проведення робіт з підвищеною небезпекою, дозволів, договорів, інструкцій; 3) огляд слідчим, прокурором вилучених документів, співставлення інформації, наданої відомчим розслідуванням, з наявною документацією; проведення огляду документації із залученням спеціалістів; 4) проведення огляду місця події і приміщень з метою підтвердження інформації, що була надана відповідними представниками Державної служби України з питань праці й фіксації обставин розслідуваної події; 5) допити свідків — осіб, які провадили перевірку дотримання вимог законодавства у сфері охорони праці, представників юридичних осіб, де сталося порушення, посадових осіб підприємства; 6) призначення і проведення експертиз (у випадках наявності потерпілих — судово-медичної експертизи; обов'язковим є проведення судово-інженерно технічної експертизи з охорони праці).

Друга типова ситуація порушення правил безпеки: факт і спосіб порушення правил безпеки встановлено, інформації немає, повідомлення про правопорушення надійшло в порядку розслідування нещасного випадку. Доцільно наголосити, що при надходженні

інформації у порядку розслідування нещасного випадку ця ситуація є більш сприятливою в організаційному плані, оскільки вона дозволяє вести паралельне розслідування й полегшує залучення спеціалістів до процесуального розслідування, аніж ситуації, при яких інформація надходить з інших джерел (повідомлення потерпілих, ЗМІ). Вектор дій слідчого має бути спрямований на невідкладне зібрання максимального обсягу інформації для встановлення особи злочинця.

Типовими версіями щодо особи злочинця в такій ситуації є: а) порушення правил безпеки вчинено керівником робіт, інженерно-технічним працівником; б) суб'єктом підприємницької діяльності; в) службовою особою підприємства, установи, організації; г) рядовим робітником.

У цій ситуації слідчий, у першу чергу, має виконати певну програму дій, що полягає: 1) в ініціюванні тимчасового доступу до речей і документів шляхом їх виїмки, адже основний масив інформації про особу, відповідальну за безпеку виконання робіт з підвищеною небезпекою; про організаційну структуру підприємства, особливості його внутрішньої організації, про розподіл функцій між працівниками, про накази, розпорядження, інструкції й журнали надає можливість встановити особу, відповідальну за порушення правил безпеки. Причому в першу чергу з'ясовується організаційна структура підприємства, а потім ознайомлюються із наказами про покладення обов'язків з дотримання правил безпеки; 2) в огляді зазначених документів із залученням спеціаліста у галузі охорони праці, ознайомленні з нормативними актами, що регулюють особливості проведення робіт з підвищеною небезпекою, а також встановлення імперативних вимог стосовно покладення відповідальності на осіб, що займають певні посади (наприклад, майстра, головного інженера тощо); 3) в огляді місця події. Беззаперечно, слушним вбачаються погляди вчених-криміналістів, які стверджують, що такий огляд при порушеннях правил безпеки необхідно проводити за участю декількох спеціалістів, як правило, це — представник уповноваженого центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, здійснення державного гірничого нагляду, а також з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю; і спеціаліст у галузі виробництва, в якій стався нещасний випадок, задля розуміння механізму виконання робіт та особливостей, що з ними пов'язані¹; 4) в допиті свідків події злочину для отримання інформації про наявність відповідальних осіб на місці події під час виконання робіт, а за відсутності свідків — допит представників підприємства, установи

¹Махов В. Н., Образцов В. А., Чернова К. Т. Расследование преступных нарушений правил при производстве строительных работ. Москва : ВНИИПП, 1979. 124 с.

чи організації, де стався нещасний випадок; 5) у призначенні і проведенні експертиз.

Слідча ситуація, за якої факт і особу порушення правил безпеки встановлено, інформації про спосіб порушення правил безпеки немає, а провадження щодо порушення правил безпеки розпочинається на підставі заяви постраждалого або його родичів. Слідчий, прокурор вносить певні корективи до програми розслідування й виводить на перший план необхідність проведення допиту заявників.

При виникненні цієї ситуації підлягають перевірки версії за способом порушення правил безпеки, а саме допуск працівників до виконання робіт з підвищеною небезпекою без проходження відповідного навчання з техніки безпеки; без відповідних засобів індивідуального захисту; за допомогою механізмів, обладнання та/або транспортних засобів, які знаходяться у неналежному або аварійному стані; за відсутності або непризначення осіб, які відповідають за проведення таких робіт.

Отже, на початковому етапі розслідування у такій ситуації доцільним є провадження таких дій: 1) огляд місця події; 2) допит свідків; 3) ініціювання тимчасового доступу до речей і документів шляхом їх виїмки; 4) проведення слідчого експерименту, що здійснюється з метою перевірки й уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Висновки. Таким чином, можна підсумувати, що порушення правил безпеки має ситуативний характер, зумовлений наявною інформацією про основні інформаційні джерела, а також особливостями її надходження, що впливає на порядок та напрямок розслідування й висунення можливих версій про обставини події злочину.

References

- Belkin, R. S. (2001). *Kriminalistika: uchebnik dlya vuzov*. Moskva: NORMA [in Russian].
- Drapkin, L. Ya. (1987). *Osnovy kriminalisticheskoi teorii sledstvennykh situatsii : avtoref. dis. na soisk. uchen. step. d-ra yurid. nauk*. Moskva [in Russian].
- Grigor'eva, M. A. (2011). *Metodika rassledovaniya narusheniya pravil bezopasnosti pri vedenii stroitel'nykh rabot: dis. ... kand. yurid. nauk*. Pskov. [in Russian].
- Konovalova V. E. (2006) *Dopros: taktika i psihologiya*: monogr. Har'kov., 2006. [in Russian].
- Kraynik G. S. (2011) *Kriminalna vidpovidalnist za porushennya pravil bezpeki pid chas vikonannya robot z pidvischenoyu nebezpekoyu*: Kharkiv [in Ukrainian].
- Makhov, V. N., Obraztsov, V. A., Chernova, K. T. (1979). *Rassledovanie prestupnykh narushenii pravil pri proizvodstve stroitel'nykh rabot*. Moskva: VNIIPP [in Russian].
- Taran O. V. (2013) *Kriminalistichne zabezpechennya rozsliduvannya zlochiniv, pov'yazanih z porushenniyam vimog zakonodavstva pro ohoronu pratsi* [in Ukrainian].
- Volobuyev, A. F. (2011). *Kriminalistika : navch. posib*. Kyiv: KNT [in Ukrainian].

- Vozgrin I. A., (1983) *Criminal procedure for investigating crimes*. Minsk.
- Yablokov, N. P. (1958). *Metodika rassledovaniya ugovolnykh del o narusheniyakh pravil tekhniki bezopasnosti : lektsiya*. Moskva: VYuZI [in Russian].
- Zhuravel, V. A. (2012). *Kriminalistichni metodiki: suchasni naukovi koncepcii*. Kharkiv: Apostyle [in Ukrainian].

К. А. Спасенко

**ТИПОВЫЕ СЛЕДСТВЕННЫЕ СИТУАЦИИ И ВЕРСИИ ПРИ
РАССЛЕДОВАНИИ НАРУШЕНИЙ ПРАВИЛ БЕЗОПАСНОСТИ ПРИ
ПРОИЗВОДСТВЕ РАБОТ С ПОВЫШЕННОЙ ОПАСНОСТЬЮ**

В статье предложена система типовых следственных версий в процессе расследования нарушений правил безопасности во время выполнения работ с повышенной опасностью.

В зависимости от информационного наполнения, а также с учетом источника, из которого получена указанная информация (то есть особенностей открытия уголовного производства), считаем целесообразным выделить три группы типичных следственных ситуаций нарушения правил безопасности на начальном этапе расследования: 1) факт и способ нарушения правил безопасности, а также лицо, совершившее нарушение, установлены, сообщения о правонарушениях поступило в порядке проведения плановой проверки; 2) факт и способ нарушения правил безопасности установлены, информация о личности преступника — отсутствует, сообщение о правонарушениях поступило в порядке расследования несчастного случая; 3) факт и лицо нарушения правил безопасности установлены, информация о способе нарушения правил безопасности — отсутствует, производство о нарушении правил безопасности начинается на основании заявления потерпевшего или его родственников.

Отмечено, что каждая из указанных ситуаций реализуется за счет программ проведения следственных (розыскных) и других процессуальных действий, разработанных с учетом практики расследования преступных нарушений правил безопасности во время выполнения работ с повышенной опасностью, поскольку нарушение правил безопасности имеет ситуационный характер.

Ключевые слова: типовые следственные ситуации; типовые версии; программа действий следователя; нарушение правил безопасности во время выполнения работ с повышенной опасностью; методика расследования, криминалистическая характеристика преступлений, организация и планирование расследования.

К. Spasenko

**SIGNIFICANT INVESTIGATIONS OF SITUATION AND VERSIONS IN
INVESTIGATION VIOLATION OF SAFETY RULES DURING WORKS
WITH HIGH-RISK**

The article proposes a system of typical investigative versions in the process of investigating breaches of security rules when performing high-risk work. An investigator's program of verification of the proposed versions has been opened.

Separate depending on the content of the above elements of group 3 of typical investigative situations of breaches of security rules at the initial stage of the investigation. In the first investigative situation, the fact and manner of breach of the security rules, as well as the person who committed the breach, was established, the notification of the offense was received in the procedure of scheduled inspection. In the second investigative situation — the fact and method of violation of the security

rules is established, information on the identity of the offender — is missing, the notification of the offense was received in the procedure of accident investigation. In the third investigative situation — the fact and the identity of the breach of security rules is established, information about the method of breach of security rules — is not available, proceedings for breach of security rules are initiated on the basis of a statement of the victim or his relatives. This differentiation of situations is related to the peculiarities of the departmental investigation of security breaches.

Keywords: typical investigative situations, typical versions, program of actions of the investigator, breach of safety rules when performing high-risk work, methodology of investigation, criminalistics characteristics of crimes, organization and planning of investigations.

Надійшла до редколегії 12.10.2019 р.